

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการพัฒนาประเทศนั้น ย่อมต้องอาศัยปัจจัยหลายประการที่จะช่วยให้การพัฒนาประเทศเจริญก้าวหน้าบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ในบรรดาปัจจัยที่จะช่วยเกื้อหนุนต่อการพัฒนาประเทศนั้น นอกเหนือจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การสาธารณสุข การสาธารณูปโภค การสังคมสงเคราะห์และอื่น ๆ อีกมากมายแล้ว การพัฒนาการศึกษา จัดว่าเป็นส่วนที่มีความสำคัญมากที่สุดด้านหนึ่ง ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (2520 : 3) ตอนหนึ่งที่ว่า

การศึกษาเป็น เครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ ทัศนคติ ค่านิยม และคุณธรรมของบุคคล เพื่อให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพและประสิทธิภาพ เมื่อบ้านเมืองประกอบไปด้วยพลเมืองที่มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ การพัฒนาประเทศย่อมทำได้สะดวกราบรื่นได้ผลที่แน่นอน และรวดเร็ว

การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องพัฒนาทุก ๆ ด้าน เพื่อให้มีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับประเทศอื่น ๆ ในโลก พร้อมทั้งยังเป็นการปรับสภาพการณ์ต่าง ๆ ในประเทศ เพื่อให้เหมาะสมสามารถเข้ากับการพัฒนาของเทคโนโลยีและวิชาการแขนงต่าง ๆ ที่กำลังเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วได้ (สภาพพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ แผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2510 - 2514 : 12) และเป็นที่ยอมรับกันว่าคน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาการพัฒนาทุกด้าน จึงมุ่งในการพัฒนาคนก่อน เพื่อให้มาร่วมมือกันในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ (สมประสงค์ วิทย์เกียรติ 2527 - 2528 : 488)

นอกจากนี้ อุทัย บุญประเสริฐ (2527 : 29) ได้กล่าวไว้ว่า

การที่ประเทศหนึ่งประเทศใดจะพัฒนาก้าวหน้าไปได้ด้วยดี และเป็นไปอย่างรวดเร็วนั้น ย่อมต้องอาศัยปัจจัยสำคัญหลายประการด้วยกัน แต่คงจะไม่มีผู้ใดปฏิเสธว่า ในบรรดา ปัจจัยสำคัญต่าง ๆ เหล่านั้น ปัจจัยด้านทรัพยากรมนุษย์ (Human Resorce) เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่ ละเลยไม่ได้ และเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้มนุษย์กลายเป็น ทรัพยากรที่มีคุณค่าต่อการพัฒนา ก็คือ การศึกษา

ทั้งนี้เพราะว่า การมีกำลังคนที่ได้ผ่านการศึกษาและฝึกอบรมอย่างเหมาะสม ในด้านต่าง ๆ มาแล้วอย่างเพียงพอในทุกระดับ เป็นทรัพยากรอันมีค่าอย่างยิ่งต่อการ พัฒนาประเทศ ด้วยเหตุนี้ผู้วิชาการทั้งหลายจึงหันมาสนใจการศึกษา เพื่อจะใช้เป็น เครื่องมืออันสำคัญในการพัฒนากำลังคนที่มีความรู้ความสามารถให้แก่ประเทศชาติ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว การศึกษาจึงเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็น เครื่องมือสำคัญในการ พัฒนาประเทศ และประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลายต่างก็ เน้นทางด้านคุณภาพของการศึกษา เพื่อพัฒนาประเทศ (วิจิตร ศรีสะอ้าน 2513 : 29)

การพัฒนาอาชีวศึกษา จัดได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญในการปรับปรุงคุณภาพของประชากร เพื่อพัฒนาประเทศให้บรรลุผล (จินตนา ยูนิพันธุ์ 2526 : 6) เพราะการอาชีวศึกษา เป็นการศึกษาวิชาชีพที่มุ่งผลิตกำลังคนในระดับต่าง ๆ กันตามความต้องการของท้องถิ่นและ สังคม (เขียรศรี วิวิธสิริ 2527 : 4) ดังนั้นการศึกษาวิชาชีพจึงเป็นรากฐานอันสำคัญ ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพราะความเจริญของประเทศขึ้นอยู่กับทรัพยากรมนุษย์ ที่มีคุณภาพ สามารถตอบสนองความต้องการของการขยายตัวด้านธุรกิจและแรงงาน อุตสาหกรรม รวมทั้งการรู้จักนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ (กระทรวงศึกษาธิการ กรมอาชีวศึกษา 2527 : ก)

การจัดการศึกษาวิชาชีพหรือการอาชีวศึกษา อยู่ในความรับผิดชอบของ กระทรวงศึกษาธิการ มุ่งส่งเสริมการผลิตแรงงานที่เป็นความต้องการของท้องถิ่นและ สังคม โดยให้สอดคล้องกับนโยบายของแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 และ

ของประเทศชาติ เป็นส่วนรวม ปัจจุบันการจัดการอาชีวศึกษาในประเทศไทยมีทั้งในระบบ
โรงเรียน (Formal Education) และนอกระบบโรงเรียน (Nonformal Education)
กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานหนึ่งที่รับผิดชอบจัดการอาชีวศึกษา
เพื่อผลิตกำลังคนระดับกลางในการพัฒนาประเทศ มีสถานศึกษาซึ่งเปิดทำการสอนในระบบ
อยู่ 3 กองวิทยาลัยด้วยกันคือ กองวิทยาลัยเกษตรกรรม กองวิทยาลัยเทคนิค และกอง
วิทยาลัยอาชีวศึกษา โดยมีหลักสูตรที่เปิดทำการสอนหลายระดับคือ ระดับประกาศนียบัตร
วิชาชีพ (ปวช.) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ระดับประกาศนียบัตร
วิชาชีพเทคนิค (ปวท.) และระดับประกาศนียบัตรครูมัธยม (ปม.) (ธงชัย สุวัฒน์เมฆินทร์
2530 : 1 - 43)

จึงเห็นได้ว่าการศึกษาวชิชาชีพนั้น เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมของประเทศ เพราะ เป็นการเตรียมผู้มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่เหมาะสม
สำหรับอาชีพสาขาต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการพัฒนาชาติต่อไป

คุณภาพของการศึกษาที่จะก่อให้เกิดผลดีและเป็นไปตามแนวทางที่วางไว้ จำเป็น
อย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยครูเป็นกำลังสำคัญ (บุญถิ่น อัตถากร และ รัตนา ตันบุญเด็ก
2503 : 3 อ้างถึงใน ประเสริฐ สุขมณีวัฒน์ 2524 : 2) สอดคล้องกับ เย็นใจ
เลาหวนิช (2527 : 173) ซึ่งกล่าวถึงความสำคัญของครูว่า

ครูในสถาบันการศึกษาและครูนอกสถาบันการศึกษาต่างมีบทบาท
ในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่คนซึ่งเป็นสมาชิกในสังคม ช่วยพัฒนาคน
ให้มีความรู้ความสามารถและคุณธรรมที่พึงประสงค์ของสังคมนั้น ๆ
คนที่ได้รับการพัฒนาแล้วนี้ก็จะเป็นผู้ไปพัฒนาสังคมอีกต่อหนึ่ง ตามแนว
แนวทางที่เป็นอาชีพของตน หรือแนวทางที่ตนมีความถนัดต่อไป
เป็นผลให้สังคมนั้น เกิดการพัฒนา มีความเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นไป
ครูจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่
สังคมมนุษย์ตลอดมาทุกยุคทุกสมัย ไม่ว่าคนส่วนใหญ่ในสังคมนั้นจะ
ตระหนักในความสำเร็จของครูหรือไม่ก็ตาม

นอกจากนี้ ธนู แสงศักดิ์ (2515 : 676) ได้กล่าวถึงความสำคัญของครู
ที่มีต่อกระบวนการเรียนการสอนไว้ว่า "ในระบบการศึกษาของไทย ครูอาจารย์นับว่า
เป็นบุคคลสำคัญที่สุดในกระบวนการเรียนการสอน ทั้งยังมีอิทธิพลต่อเด็ก เรียนสูงมากในส่วน

ที่เกี่ยวกับการถ่ายทอดความรู้และทัศนคติ รวมไปถึงสภาพความสมบูรณ์ทางจิตใจของเยาวชนด้วย"

วิชาพลศึกษา เป็นองค์หนึ่งของการศึกษาที่มีความสำคัญต่อการศึกษาของชาติ ในทุกระดับ เป็นอย่างมาก จะเห็นได้จากเป้าหมายอันสำคัญที่สุดของการให้การศึกษา ก็คือ การพัฒนาคน หรือพัฒนาตัวเด็ก เพื่อให้เจริญเติบโตเต็มที่ทุกด้าน คือ ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม (สวัสดิ์ สุวรรณอักษร 2523 : 8 อ้างถึงใน วิษณุ ไฉชะพิช 2529 : 2) สอดคล้องกับ วรศักดิ์ เพียรชอบ (2527 : 1, 2512 : 10) ซึ่งกล่าวถึงความสำคัญของการพลศึกษาว่า "การพลศึกษาเป็นการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญยิ่งอย่างหนึ่งในหลักสูตรของโรงเรียน ในการที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้มีการพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม สามารถมีชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบันได้เป็นอย่างดี" ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก็เป็นลักษณะที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของวิชาพลศึกษา กล่าวคือ วิชาพลศึกษา เป็นการศึกษาแขนงหนึ่งซึ่งมีวัตถุประสงค์ และความมุ่งหมายเช่นเดียวกับการศึกษาอย่างอื่น คือ เป็นวิชาที่จะส่งเสริมให้นักเรียนได้มีการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม จะแตกต่างกับวิชาอื่นบ้างก็ตรงที่วิธีการและสื่อที่นำมาใช้คือ พลศึกษาใช้กิจกรรมการออกกำลังกายหรือการเล่นกีฬา เป็นสื่อกลางของการเรียน โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมพลศึกษาต่าง ๆ

วิชาพลศึกษา เป็นวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญในการพัฒนาตัวบุคคล เพื่อการพัฒนาประเทศ ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวของ บุญสม มาร์ติน (2513 : 3) ที่ว่า

การพัฒนาคนสำคัญนั้นนับว่าเป็นตัวจักรสำคัญในการพัฒนาประเทศ พลังงานทุกอย่างทุกอย่างที่จะกระทำสิ่งใดได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นก็หมายถึงคนจะต้องมีพลานามัยสมบูรณ์แข็งแรง เมื่อพิจารณาดูสิ่งที่จะช่วยพัฒนาคนให้มีร่างกายแข็งแรงปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีความอดทนก็มีอย่างหนึ่ง คือ พลานามัย

พลศึกษา เป็นวิชาบังคับวิชาหนึ่งที่ได้บรรจุไว้ในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พุทธศักราช 2524 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พุทธศักราช 2530 ในประเภทวิชาเกษตรกรรม คหกรรม พณิชยกรรม ศิลปหัตถกรรม และช่างอุตสาหกรรม ส่วนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) พุทธศักราช 2525

บรรจुไว้เฉพาะแผนกสหกรณ์ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)
 พุทธศักราช 2527 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) พุทธศักราช
 2527 ก็บรรจุไว้เฉพาะประเภทวิชาเกษตรกรรมเท่านั้น

วิชาพลานามัย (พลศึกษา และสุขศึกษา) นั้นจัดอยู่ในหมวดวิชาแกนวิชาสามัญ
 ของหลักสูตร ปวช. 2524 และอยู่ในหมวดวิชาพื้นฐาน ของหลักสูตร ปวช. 2530
 โดยแบ่ง เป็นวิชาบังคับและวิชาเลือก วิชาบังคับพลศึกษานี้กำหนดรายวิชาไว้ 19 รายวิชา
 ให้เลือกจัดเรียนเพียง 4 วิชา คือ พ.1, พ.2 ในชั้นปีที่ 1 และ พ.3, พ.4 ในชั้น
 ปีที่ 2 จัดสอนภาคการศึกษาละ 1 รายวิชา ๆ ละ 1 คาบ ๆ ละ 50 นาที ต่อสัปดาห์
 หนึ่ง หน่วยกิตของหลักสูตร ปวช. 2524 ส่วนหลักสูตร ปวช. 2530 นั้น ให้เลือก
 จัดเรียนเพียง 3 วิชาคือ ชรพ.1401, ชรพ.1402 และ ชรพ.1403 ในชั้นปีที่ 1 และ
 ชั้นปีที่ 2 ภาคการศึกษาละ 1 รายวิชา ๆ ละ 2 คาบ ๆ ละ 50 นาทีต่อสัปดาห์หนึ่ง
 หน่วยกิต

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) 2527 ประเภทวิชาเกษตรกรรม
 จัดวิชาพลศึกษาไว้ในหมวดวิชาสัมพันธ์เกษตรกรรม 2 ภาคเรียน ๆ ละ 1 วิชาคือ
 รายวิชา สสภ.115 พลานามัย 1 และ สสภ.116 พลานามัย 2 ปฏิบัติ 2 คาบ ๆ ละ
 50 นาทีต่อสัปดาห์ หนึ่ง หน่วยกิต

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) พุทธศักราช 2527 จัดวิชา
 พลศึกษาไว้ในหมวดวิชาพื้นฐานเกษตรกรรม 2 ภาคเรียน ๆ ละ 1 รายวิชา คือ รายวิชา
 ทกฎ 103 พลานามัย 1 ทกฎ 104 พลานามัย 2 ปฏิบัติ 2 คาบ ๆ ละ 50 นาทีต่อ
 สัปดาห์ หนึ่ง หน่วยกิต

วรศักดิ์ เทียรชอบ (2527 : 18 - 19) กล่าวถึงการจัดพลศึกษาใน
 โรงเรียนไว้ว่า

พื้นฐานการจัดพลศึกษาในโรงเรียนอย่างหนึ่งก็คือ การจัดให้
 นักเรียนทุกคนได้มีโอกาส มีส่วนร่วมในกิจกรรมพลศึกษาอย่าง
 เท่าเทียมกันและทั่วถึงกัน ตามความสามารถ ความต้องการ และ
 ความสนใจของนักเรียนแต่ละคน . . . ความมุ่งหมายของ

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การสอนวิชาพลศึกษา . . . ก็เพื่อที่จะวางพื้นฐานทั่ว ๆ ไป ให้เด็กเรียนได้มีความรู้ ความเข้าใจ มีทัศนคติ มีทักษะ และสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้เรียนไปแล้วนี้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองในชีวิตประจำวันต่อไปข้างหน้า รวมทั้งการให้มีคุณลักษณะและความสามารถในการที่จะปรับตัวให้เข้ากับสังคม และมีชีวิตอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ

การจัดการสอนพลศึกษาในโรงเรียนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการวางแผนบริหารงาน เพราะการวางแผนบริหารงานคือ กระบวนการที่เกี่ยวกับการเตรียมการกระทำในอนาคต เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้โดยวิธีการที่ดีที่สุด (ฟอง เกิดแก้ว และคณะ 2515 : 68) เนื่องเพราะการบริหารการศึกษาเป็นการดำเนินการต่าง ๆ ของกลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมให้มีความเจริญงอกงามในด้านต่าง ๆ อย่างเต็มที่ และเหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างเอ็กต์บุคคลเพื่อให้เขาเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม (สมบุญพรหมภาพ 2521 : 9) ส่วนปัจจัยในการบริหารงานนั้น วิทยุ สาธ (2518 : 5) กล่าวไว้ว่า "ในวงการบริหารทั้งในวงการธุรกิจ วงการราชการและวงการศึกษาดูว่าการบริหารงานบุคคลเป็นหัวใจของการบริหาร เพราะความสำเร็จของงานนั้นขึ้นอยู่กับคน . . ." ซึ่งจะเห็นได้ว่าปัจจัยที่สำคัญที่สุดของการบริหารงานนั้นก็คือ คน หรือบุคลากรในวงการบริหารนั่นเอง ในการบริหารการศึกษานั้นครูถือว่าเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดทำเนื้องานให้การพลศึกษาเจริญก้าวหน้า การเรียนการสอนวิชาพลศึกษาประสบผลสำเร็จก็คือ ครูพลศึกษานั้นเอง

ล่าออง พ่วงบุตร (2524 : 183) กล่าวถึงความสำคัญของครูพลศึกษาว่า "วิชาพลศึกษาจะตีมากนักน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับครูพลศึกษา ซึ่งมีบทบาทอย่างสำคัญยิ่ง" นอกจากนี้ วรศักดิ์ เพียรชอบ (2527 : 38) ก็ได้เน้นว่า "ครูพลศึกษานั้นเป็นหัวใจสำคัญของวิชาชีพพลศึกษา การที่วิชาชีพพลศึกษาจะเป็นวิชาที่มีบทบาทสำคัญในการให้การศึกษาแก่เด็กเรียนมากนักน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับว่าครูพลศึกษาสามารถจะจัดโปรแกรมพลศึกษาเพื่อให้เด็กเรียนได้รับประโยชน์จากวิชาพลศึกษามากน้อยเพียงใด" ซึ่งสอดคล้องกับ บุษเชอร์ (Bucher 1968 : 592) ที่กล่าวว่า

ครูพลศึกษาคือ ครูที่ทำหน้าที่เหมือนกับครูอื่น ๆ ที่มีหน้าที่เหมือนกับครูอื่น ๆ ที่มีหน้าที่อบรมและสั่งสอนให้ความรู้แก่เด็กเรียน แต่ครูพลศึกษาซึ่งต้องรับภาระนอกเหนือออกไปจากนั้นอีก คือ จะต้องช่วยให้เด็กเรียนมีความเจริญเติบโตและพัฒนาทักษะทางกาย ทางกีฬา ความอดทน ความกระตือรือร้น มนุษยสัมพันธ์ และการเป็นผู้นำ

จะเห็นได้ว่า ครูพลศึกษามีบทบาทและมีความสำคัญอย่างมากต่อการที่จะให้การสั่งสอนอบรม ตลอดจนปลูกฝังคุณธรรมและทัศนคติที่ดีทางด้านพลศึกษาแก่ผู้เรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม เป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ อันถือได้ว่าจะเป็นทรัพยากรอันมีค่ายิ่งต่อการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญสืบไป แต่การที่ครูพลศึกษาจะสามารถปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลดีได้ดังกล่าวนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยในการปฏิบัติงานหลายอย่างด้วยกัน และปัจจัยหนึ่งที่มีผลกระทบต่อการทำงานของครูพลศึกษาก็คือเรื่องที่เกี่ยวข้องช่วยในการปฏิบัติงาน ซึ่งในเรื่องนี้ ภิญญู สาธร (2518 : 5) ได้กล่าวว่า "อาคาร สถานที่ วัสดุครุภัณฑ์ และการเงิน แม้จะมีสมบูรณ์สักเพียงใดจะไม่มี ความหมายเลยถ้าคนที่ใช้สิ่งเหล่านี้ไม่มีความสามารถเพียงพอที่จะใช้สิ่งเหล่านี้ ไม่มีความสามารถพอที่จะใช้ หรือขาดขวัญ ขาดกำลังใจที่จะร่วมมือกันปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน" สอดคล้องกับ พิเกอร์ส และ เมเยอร์ส (Pigors and Mayers 1961 : 210) ซึ่งกล่าวว่า "กำลังใจเป็นตัวกระตุ้นให้บรรดาผู้ปฏิบัติงาน ร่วมทำงานกันอย่างมีประสิทธิภาพ"

เดวิส (Davis 1951 : 578 - 579) กล่าวไว้ว่า

ถ้าขวัญในการปฏิบัติงานของคนงานสูง (High Morale) สมาชิกจะมีความสนใจและศรัทธาเชื่อมั่นในองค์การเป็นอย่างมาก มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ให้ความร่วมมือแก่ผู้บังคับบัญชาด้วยความเต็มใจ มีความเสียสละและรับมอบงานอย่างเต็มความสามารถ มีการเข้าพบผู้บังคับบัญชา เพื่อปรึกษาเรื่องงานและเรื่องส่วนตัวบ่อยครั้ง ในด้านการปฏิบัติงานก็มีปริมาณงานสูงและมีประสิทธิภาพ โดยใช้เวลาเพียงเล็กน้อย มีข้อพิพาทหรือเรียกร้องจากคนทำงานน้อยมาก สมาชิกมีความเชื่อตรงต่อผู้บังคับบัญชาและต่อองค์การ ถ้าขวัญในการปฏิบัติงานของคนงานต่ำ (Low Morale) สมาชิกจะไม่ชอบการบริหารงานของผู้บังคับบัญชา ไม่มีความเชื่อมั่นในวัตถุประสงค์ขององค์การ

มีความรู้สึกที่ถูกทอดทิ้ง ไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ ไม่ได้รับ
สิทธิ์ที่พวกเขาควรจะได้รับ มีความรู้สึกท้อแท้และยุ่งยากใจ

นอกจากนี้ พณีส ทันทาคินทร์ (2524 : 111) ยังได้กล่าวถึงความสำคัญ
เกี่ยวกับขวัญในการปฏิบัติงานว่า

ในการทำงานใด ๆ ก็ตาม เราจะเห็นได้ว่าเมื่อเราเต็มใจ
ทำงานก็จะรู้สึกเพลิดเพลินในการทำงาน แทนที่จะเป็นสิ่งที่
น่าเบื่อหน่ายที่จะต้องทำเพื่อแลกกับค่าตอบแทน กลับกลายเป็น
ของสนุกและสร้างความเพลิดเพลินให้ผู้ปฏิบัติงาน ไม่ยอมให้
เกิดความบกพร่องขึ้นในการทำงาน ผลงานจึงเป็นไปอย่างสมบูรณ์
เท่าที่สติปัญญาความรู้และความสามารถของตนเองจะอำนวยให้
เป็นไป ตรงกันข้ามถ้าหากเราต้องทำงานโดยมีความรู้สึก
จำต้องทำเพราะถูกบังคับ ขาดน้ำใจที่จะทำงาน ผลงานที่ได้รับ
ก็เทียบเท่ากับที่ได้รับคำสั่งเป็นอย่างมาก และโดยปกติก็มักจะได้
น้อยกว่าที่สั่ง

ในการปฏิบัติงานของครูพลศึกษาก็เช่นเดียวกัน ถ้าครูพลศึกษามีขวัญในการ
ปฏิบัติงานสูง จะทำให้มีความพึงพอใจในงาน เป็นคนรักงานและศรัทธาในงานอาชีพ
ของตน มีความขยัน กระตือรือร้นในการทำงาน ไม่ทิ้งงานและหน้าที่การสอนก็จะได้
ผลดีมีประสิทธิภาพสูง วิชาพลศึกษาก็จะมีคุณค่าต่อการพัฒนาในตัวผู้เรียนตรงตามความ
มุ่งหมายของวิชาและแผนการศึกษาชาติ ในทางตรงกันข้าม ในทางตรงกันข้ามถ้าครู
พลศึกษามีขวัญในการปฏิบัติงานต่ำ แม้จะได้ครูพลศึกษาที่มีความสามารถสูง แต่ขาดขวัญ
และกำลังใจ มีความเบื่อหน่ายต่อการปฏิบัติงานแล้ว ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน
ย่อมลดลง ความตั้งใจที่จะสั่งสอนอบรมนักศึกษาให้มีคุณภาพสูงย่อมด้อยลงไปด้วย ดังนั้น
จึงกล่าวได้ว่า ขวัญในการปฏิบัติงานของครูพลศึกษาเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่ง
ในการปฏิบัติงาน แต่เท่าที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันนี้ ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน
ของครูพลศึกษาที่สอนในสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษาทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค
นั้นมีมากมาย และมีปัญหาค้ำคลึงกันดังจะเห็นจากผลการวิจัยของ วิสิษฐ เขมะภาคะพันธ์
(2521 : จ) และสันติพงษ์ ปลั่งสุวรรณ (2522 : จ) ซึ่งพอสรุปได้คือ ผู้บริหาร
ไม่สนับสนุนหรือไม่เห็นความสำคัญของวิชาพลศึกษาเท่าที่ควร ครูพลศึกษา สถานที่
และอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกมีไม่เพียงพอ นอกจากนี้ยังมีปัญหาอื่น ๆ อีก เช่น

งบประมาณไม่เพียงพอ ขาดกำลังใจและแรงกระตุ้นในการทำงาน ขาดการส่งเสริมความรู้และช่วยให้ครูพลศึกษามีสมรรถภาพในการสอน ขาดการนิเทศการสอน สถานที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน สถานที่เปลี่ยนเครื่องแต่งกายมีไม่เพียงพอและไม่เหมาะสม ขาดสถานที่ทำความสะอาดร่างกายภายหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมแล้ว ขาดความร่วมมือจากครูอื่น ขาดเอกสารหนังสือคำรทางค้ำพลศึกษา เหล่านี้เป็นต้น และนอกจากปัญหาในการจัดโปรแกรมพลศึกษาในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษาแล้ว ยังมีปัญหาและอุปสรรคอื่น ๆ อีกซึ่งน่าจะมีอิทธิพลและมีผลต่อขวัญในการปฏิบัติงานของครูพลศึกษาได้ คือ ปัญหาการว่างงานของผู้จบอาชีวศึกษา จะเห็นได้ว่าในปี พ.ศ.2525 มีอัตราการว่างงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษาสูงที่สุด คือร้อยละ 9.3 โดยเฉพาะประเภทวิชาคหกรรมและหัตถกรรม มีการว่างงานมากที่สุด ทั้งรัฐและเอกชน และจากการคาดคะเนในปี พ.ศ.2534 ผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษาจะว่างงานสูงสุดถึงร้อยละ 15.1 . . . (อภิรัช พันเสน 2529 : 6 - 16) สอดคล้องกับ บรรจง ชูสกุลชาติ (2529 : 4) . . . มีปัญหาและอุปสรรคในด้านปริมาณของผู้เข้าเรียน ปวช.ลดลง ฝ่ายคหกรรม 70% เกษตรกรรม 30% ศิลปหัตถกรรม 20% . . .” จนถึงกับจะต้องมีการปรับเปลี่ยนหลักสูตร ปวช.2524 มาเป็นหลักสูตร ปวช.2530 ซึ่งขณะนี้อยู่ในระหว่างการทดลองใช้อยู่ เพื่อให้ผู้สำเร็จอาชีวศึกษาสามารถประกอบภาระกิจได้ โดยไม่ต้องรับจ้างทั้งหน่วยงานในภาครัฐบาล และหน่วยงานในภาคเอกชน (บุญโง่ สาธร 2529 : 3)

ปัญหาการจัดการเรียนการสอน จะเห็นได้ว่า วิทยาลัยอาชีวศึกษา และวิทยาลัยเทคนิคส่วนใหญ่จะจัดให้มีการเรียนการสอน 2 รอบ คือ รอบเช้าและรอบบ่าย อันเนื่องมาจากมีผู้สนใจเข้าศึกษาเป็นจำนวนมาก ในขณะที่วิทยาลัยเกษตรกรรมจะจัดสอนได้เพียงรอบเดียว เพราะมีผู้สนใจเข้าศึกษาเป็นจำนวนน้อยในแต่ละปี ซึ่งเรื่องนี้มีผลต่อค่าตอบแทนในการสอนของครูในแต่ละสังกัดกองวิทยาลัยด้วย และจากสถิติของกองแผนงานกรมอาชีวศึกษา ระบุว่า จำนวนฝึกเรียน/ฝึกศึกษา (ในระบบ) ประจำปีการศึกษา 2529 ภาคเรียนที่ 1 ของสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา มีดังนี้ วิทยาลัยเทคนิค 118,827 คน วิทยาลัยอาชีวศึกษา 94,979 คน และวิทยาลัยเกษตรกรรม 27,251 คน (กรมอาชีวศึกษา กองแผนงาน 2530 : 2 - 3) ซึ่งจะเห็นได้ว่า วิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยอาชีวศึกษา มีฝึกศึกษามากกว่าวิทยาลัยเกษตรกรรม 3 - 4 เท่าตัว

ปัญหาสวัสดิภาพความปลอดภัยและความมั่นคงในการทำงานที่แตกต่างกัน เป็น ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความรู้ลึกซึ่งอาจมีผลต่อขวัญในการปฏิบัติงานของครูพลศึกษาใน สถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา ซึ่งมีความแตกต่างกันมากในเรื่องของสถานที่ตั้ง สภาพ แวดล้อม การคมนาคม สาธารณูปโภค การถูกคุกคามจากกลุ่มอิทธิพลในพื้นที่ ฯลฯ จะ เห็นได้ว่า วิทยาลัยเทคนิคและวิทยาลัยอาชีวศึกษานั้นส่วนใหญ่แล้วที่ตั้งมักจะมีอยู่ในชุมชน หรือในตัวเมือง แต่วิทยาลัยเกษตรกรรมส่วนใหญ่จะมีที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าเขาห่างไกลจาก ตัวเมือง

และจากประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่การสอนในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา ของผู้วิจัย พบว่า การจัดโปรแกรมพลศึกษาในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษายังไม่ประสบ ผลสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งอาจเนื่องมาจากปัญหาดังกล่าว

จากความ เป็นมาความแตกต่างและความสำคัญของปัญหาดังได้กล่าวแล้ว ผู้วิจัย มีแรงบันดาลใจและ เกิดความสนใจที่จะศึกษา "ขวัญในการปฏิบัติงานของครูพลศึกษาใน สถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา" ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะต้องการทราบถึงระดับขวัญในการปฏิบัติงาน ของครูพลศึกษาอันอาจจะ เป็นแนวทางในการสร้าง เสริมขวัญในการปฏิบัติงานของครูพลศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับขวัญในการปฏิบัติงานของครูพลศึกษาในสถานศึกษา สังกัด กรมอาชีวศึกษา
2. เพื่อ เปรียบ เทียบขวัญในการปฏิบัติงานของครูพลศึกษาในสถานศึกษา สังกัด กรมอาชีวศึกษา
3. เพื่อ เปรียบ เทียบขวัญในการปฏิบัติงานของครูพลศึกษาชายและครูพลศึกษาหญิง ในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา

สมมติฐานของการวิจัย

1. ขวัญในการปฏิบัติงานของครูพลศึกษาในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา น่าจะมีอยู่ในระดับใดระดับหนึ่ง
2. ขวัญในการปฏิบัติงานของครูพลศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนในวิทยาลัยเกษตรกรรม วิทยาลัยเทคนิค และวิทยาลัยอาชีวศึกษา มีความแตกต่างกัน
3. ขวัญในการปฏิบัติงานของครูพลศึกษาชายกับครูพลศึกษาหญิงที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา ไม่แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้จะศึกษา เฉพาะขวัญในการปฏิบัติงานของครูพลศึกษาในสถานศึกษาที่เปิดทำการสอนในระบบของกรมอาชีวศึกษาเท่านั้น ซึ่งประกอบไปด้วย 3 กองวิทยาลัย มีจำนวนสถานศึกษารวมทั้งสิ้น 163 แห่งทั่วประเทศ แยกได้ดังนี้คือ

1.1	สถานศึกษาสังกัดกองวิทยาลัยเกษตรกรรม	จำนวน 45 แห่ง
1.2	สถานศึกษาสังกัดกองวิทยาลัยเทคนิค	จำนวน 78 แห่ง
1.3	สถานศึกษาสังกัดกองวิทยาลัยอาชีวศึกษา	จำนวน 40 แห่ง

2. การศึกษาระดับขวัญในการปฏิบัติงานของครูพลศึกษาในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา จะยึดหลักการตามแนวทางทฤษฎีของ เฮอส์ชเบอร์ก (Herzberg) ซึ่งประกอบไปด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ 10 ปัจจัยคือ

- 2.1 ลักษณะของงาน
- 2.2 สภาพการปฏิบัติงาน
- 2.3 ความมั่นคงและความปลอดภัยในการทำงาน
- 2.4 ความเจริญก้าวหน้า
- 2.5 เงินเดือนและผลประโยชน์ เกื้อกูล
- 2.6 ความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา
- 2.7 การได้รับการยอมรับและรู้สึกประสบความสำเร็จ
- 2.8 นโยบายและการบริหารงาน
- 2.9 การบังคับบัญชาและความเชื่อมั่นในตัวผู้บังคับบัญชา
- 2.10 สถานภาพทางสังคม

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ระดับขวัญในการปฏิบัติงานของครูพลศึกษาเป็นสิ่งซึ่งสามารถวัดได้ด้วยการใช้แบบสอบถาม
2. ข้อมูลที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มประชากร เป็นข้อมูลที่ตอบตามสภาพความเป็นจริงและเชื่อถือได้

ความจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ไม่สามารถควบคุมความแตกต่างในด้านอายุราชการ ประสบการณ์ในการทำงาน สถานภาพทางครอบครัว ตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบ ระดับเงินเดือนที่ได้รับ ซึ่งอาจจะมีผลต่อระดับขวัญในการปฏิบัติงานของครูพลศึกษาได้

คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในความหมายของคำและข้อความ เฉพาะที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงใช้คำนิยามศัพท์เฉพาะต่าง ๆ ไว้ดังนี้

ขวัญ หมายถึง สภาพทางจิตใจ ความรู้สึกหรือทัศนคติของครูพลศึกษาที่เกิดขึ้นจากการที่ได้รับสนองตอบต่อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขวัญในการปฏิบัติงาน

การปฏิบัติงาน หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่การสอน กิจกรรมพิเศษและหน้าที่ความรับผิดชอบอื่น ๆ ในวิทยาลัยของครูพลศึกษา

ขวัญในการปฏิบัติงาน หมายถึง ขวัญในการปฏิบัติงานของครูพลศึกษา คือ ความรู้สึกทางด้านจิตใจ หรือทัศนคติของครูพลศึกษาที่เป็นรายบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่มีต่อสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน

ผู้บังคับบัญชา หมายถึง ผู้อำนวยการ ซึ่งเป็นหัวหน้าสถานศึกษาที่ครูพลศึกษาปฏิบัติงานอยู่

ครูพลศึกษา หมายถึง ครูผู้สอน หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่รับผิดชอบ
ในการสอนวิชาพลศึกษาทั้งที่มีวุฒิทางพลศึกษา และไม่มีวุฒิทางพลศึกษา

สถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา หมายถึง วิทยาลัยหรือศูนย์ฝึกที่เปิดทำการสอน
ในระบบ ตั้งแต่ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)
และประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) ในสาขาวิชาเกษตรกรรม คหกรรม พาณิชยกรรม
ศิลปหัตถกรรม และช่างอุตสาหกรรม เป็นสถานศึกษาสังกัดกองวิทยาลัยอาชีวศึกษา (วอศ.)
กองวิทยาลัยเกษตรกรรม (วษ.) และกองวิทยาลัยเทคนิค (วท.) ของกรมอาชีวศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีสถานศึกษาต่าง ๆ ในสังกัดมีจำนวน 40, 45 และ 78 แห่ง
ตามลำดับ รวมทั้งสิ้น 163 แห่ง

ลักษณะของงาน หมายถึง ลักษณะโดยทั่ว ๆ ไป ได้แก่ ความเหมาะสมกับ
ความรู้ ความสามารถ ความพอดี ความยากง่าย ความน่าสนใจ ตลอดจนความท้าทายให้
อยากทำงานนั้น

สภาพการปฏิบัติงาน หมายถึง สภาพการณ์และปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นเครื่องช่วย
ให้การปฏิบัติงานมีความคล่องตัว อันได้แก่ สภาพของที่ทำงาน สิ่งอำนวยความสะดวก
ต่าง ๆ สถานที่และอุปกรณ์การสอน ตลอดจนความมีอิสระในการปฏิบัติงานนั้น

ความมั่นคงและความปลอดภัยในการทำงาน หมายถึง ความรู้สึกเชื่อมั่นและ
ศรัทธาในวิชาชีพ ความมีชื่อเสียงของหน่วยงาน ตลอดจนความมั่นใจ และความ
ปลอดภัยในท้องถิ่นที่ปฏิบัติงานนั้น

ความเจริญก้าวหน้า หมายถึง โอกาสที่จะได้พัฒนาความรู้ความสามารถ
การเลื่อนชั้นเลื่อนตำแหน่ง และ เงินเดือนให้สูงขึ้น ตลอดจนการประมุขอบรมทางวิชาการ
ต่าง ๆ

เงินเดือนและผลประโยชน์เกื้อกูล หมายถึง เงินเดือนที่ได้รับประจำ เงิน
สวัสดิการของหน่วยงานรวมถึงค่าตอบแทนต่าง ๆ

ความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างครูในแผนกวิชาพลศึกษา ระหว่างครูพลศึกษากับหัวหน้าสถานศึกษา รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างครูพลศึกษากับครูในหมวดวิชาอื่น ๆ ด้วย

การได้รับการยอมรับและรู้สึกประสบความสำเร็จ หมายถึง การได้รับการยกย่องนับถือหรือยอมรับในความรู้ความพอใจในความสำเร็จของคน

นโยบายและการบริหารงาน หมายถึง การมีส่วนร่วม เสนอแนะ หรือแสดงความคิดเห็นในกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ของหน่วยงาน ความพอใจในกฎระเบียบและนโยบายของทางราชการและหน่วยงาน

การบังคับบัญชาและความเชื่อมั่นในตัวผู้บังคับบัญชา หมายถึง ความศรัทธาและยอมรับนับถือ เพราะเห็นว่าผู้บังคับบัญชาประพฤติปฏิบัติตนเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป มีเหตุผลมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน

สถานภาพทางสังคม หมายถึง เกียรติของการเป็นครูพลศึกษา ความคุ้นเคยกับชุมชน ความมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก ตลอดจนการยอมรับนับถือจากคณะครูและบุคคล

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ผลการวิจัยนี้ทำให้ทราบระดับขวัญในการปฏิบัติงานของครูพลศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา

2. ผลการวิจัยนี้ทำให้ทราบความแตกต่างของระดับขวัญในการปฏิบัติงานระหว่างครูพลศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในวิทยาลัยเกษตรกรรม วิทยาลัยเทคนิค และวิทยาลัยอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา

3. เป็นแนวทางต่อผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องให้ทราบถึงระดับขวัญของครูพลศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา ตลอดจนให้ตระหนัก

และเห็นความสำคัญ เพื่อพิจารณาหาทางส่งเสริมและปรับปรุงขวัญของครูพลศึกษาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

4. เป็นแนวทางในการปรับปรุงและสร้างเสริมขวัญในการปฏิบัติงานของ
ครูพลศึกษา ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป.

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

014064